

PETRIK IVÁN

Mixát otthon

Hollandiából jöttünk hazafelé (nem először, de majdnem utoljára) nagy urasan: autóval. Én akartam, hogy kerüljünk, és azt is, hogy pont arra kerüljünk, amerre. Pedig eszükbe juthatott volna éppenséggel nekik is. Különösen Vallachnak, de Adorján is szóba hozhatta volna. Mégis úgy alakult, hogy ez is nekem jutott eszembe. Rögtön hozzátenném, nem azért találtam ki, mert ha itt lépjük át a határt, akkor jobbak az esélyeink. Tehát nem egy nagyon átlátszó csempésztrükknek szántam a dolgot. Már csak azért sem, mert tulajdonképpen nem csempésztünk semmit. Egyszerűen így lett tökéletes az az utazás, ezzel a tervezgetés közben még jelentéktelennek tűnő kitérővel, ami viszont, ha már ott, azaz: itt vagyunk, ha már benne vagyunk, benne a kellős közepében, ha már csináljuk, kiderül, hogy idegtépően hosszú. De az az utazás valóban így (a megcsúszó ítéleteinkkel) lett, vagyis lett volna tökéletes.

Előbb azonban: Hollandia. Azok a bizonyos holland utak. Átbuszozni egy teljes napot vagy kettőt. A tizedik óra után ez már nem érzékelhető pontosan. Aztán a sínek Utrechtben, a kéményekről lekökadó feliratok Harderwijkben, és a szürke, nagy utcai lámpasorral szegélyezett kanyar Nijmegenben és végül: Tim és Eline. Téblábolás napokon át. Magunk sem tudjuk, hogy mit akarunk, hogy miért éppen Hollandia. Adorján ismerősei voltak, azaz Adorján bátyjának ismerősei, de ez az apróság már régen elvesztette a jelentőségét. Olyannyira, hogy nem csak azt nem tudtuk, mit akarunk ott, hanem azt sem, miért nem zavarja ez Timet és Eline-t. Régi ismerősként fogadtak már az első alkalommal is, később a hivatalos meghívólevelet úgy írták, mintha a rokonaink lennének (úgy értem, mintha ők is azt éreznék, hogy tényleg a rokonaink), és amikor megérkeztünk másodszor, biztosra vettük, hogy ugyanaz a vér csörgedezik az ereinkben. Aztán egy ilyen pusztító buszozás és egy hét lödörgés után haza kellett hoznunk egy autót. Tisztázatlanok voltak a tulajdonviszonyok, de így megúsztuk az útiköltséget, hát elvállaltuk. Autóval jöttünk tehát haza, ezért aztán mindenki beleegyezett abba, hogy tegyünk egy kis kitérőt. Mégis úgy esett, hogy nagyon későn értünk az Ipolyhoz, és nem álltunk meg még pisilni sem. Átsuhantunk néhány falun, tocsogó, gyér megvilágításban, hatalmas este kellős közepén, aztán át a folyón, és már ott sem voltunk. Nem hagyott azonban nyugodni a dolog, és pár héttel később rábeszéltem Vallachot, aztán ketten Adorjánt, hogy jöjünk vissza busszal. Mégiscsak nézzünk szét egy kicsit alaposabban. Mindhármunknak volt közünk a környékhez, kitapinthatatlan rokoni szálak, nagymamák, nagynénik, elkobzott javak mindenfelé. És az a furcsa rossz érzés, hogy ezerszer jártam itt,

minden házat, minden utcát, utcasarkot ismerek, mégsem néztem még szét sosem – úgy igazán. Nem könnyelműen elherdált otthonosság, egyszerűen csak feledékenységgel. Még inkább figyelmetlenség, és végső soron mégiscsak könnyelműség, amit jobb máshol felhasználni (a rendelkezésünkre álló könnyelműségmennyiséget): munkavállalási, párválasztási, anyagi természetű ügyekben, és nem így, nem ebben az esetben, amikor egy talpalatnyi helyről van szó, ami ellenállhatatlanul vonz, és amihez végeredményben személyesen semmi közöm. Mintha valaki más írná, valaki más mesélné, de nem Vallach. Vagy az is lehet, majd kiderül, hogy mégis Vallach. Tehát legyen akkor tiltakozás – még nem látjuk tisztán, mi ellen.

A Madách család alsósztrégovai kastélyának kapuján kopott tábla lógott hosszú időn keresztül. Ha kibetűztem a táblát, ilyesmiket olvastam rajta: „ufónak lenni jó”, és nem pedig azt, hogy: „a szlovákiai magyar kultúra múzeuma, nyitva minden hónap első csütörtökén 15 órától 16 óráig.” Talán bennem van a hiba. Amikor Vallach és Adorján társaságában sétáltam ki a kastélyhoz, ez állt a kapura kifüggesztett táblán: „Kedd, fél tíz, nálam, Plachy Bori”. Vallach és Adorján nem a táblát nézte, hanem engem. Mintha arra várnának, hogy felolvasom hangosan a tábla szövegét. Megtartottam azonban inkább magamnak, és erre jó okom volt, de az egy másik történet (és csak Plachy Borira, Vallachra és rám tartozik). Tanácstalanok voltunk, mit tegyünk, és a tábla nem hogy nem segített pontos útmutatásaival, inkább rontott a helyzetünkön. Vallach puha arca szoborszerűvé keményedett, bár közben azért levette a kesztyűjét. Adorján sem mozdult, egy lépést sem tett, ami csak azért érdekes, mert biztos voltam benne, hogy nemsokára majd lelép. Egyedül. Ha nem is hagy feltétlenül a szarban, de a végjátékot nélküle kell végigcsinálnunk. Elolvastam még egyszer a feliratot, továbbra is ez állt rajta: „Kedd, fél kilenc, nálam, Plachy Bori” Gyanakodva néztem körül, az előbb még fél tíz volt. Vallach és Adorján unottan beszélgettek. Talán ők firkáltak bele a szövegbe. Össze akarnak zavarni. Nem vonhatom mégsem kérdőre őket, semmi értelme nem lett volna, hiszen valójában a táblán természetesen az állt, hogy a múzeum ekkor meg ekkor, így és így van nyitva. Csütörtökön.

Adorján egy évvel később jött a gimnáziumba, mint én, pont akkor, amikor engem már nagyon ki akartak rúgni. Természetesen jó barátok lettünk: az új jövevény és a következő távozó. Vallach hogy keveredett közénk? Senki sem tudta. Vallach egyszerűen csak megjelent, és ott volt. Ott volt mindig valahol. Az biztos, hogy nem a gimnáziumban találkoztunk. Vallachot iskola közelébe már jó ideje nem engedték, sőt, tulajdonképpen semminek a közelébe, ahol átgondolt, folyamatos és hasznos tevékenység folyt. Ezt mindenképpen vonzónak találtuk benne, igaz, mást nem is nagyon. Talán meg kellene próbálnom elmagyarázni, miért volt olyan rettenetesen idegesítő, hogy mindig levette a kesztyűjét. Igen, mintha kesztyűben jött volna a világra, és pont akkor, amikor egy mégoly ártatlannak tetsző mozdulat is, mint egy kesztyű lehúzása, a körülmények megmagyarázhatatlan összejátszása folytán még-

iscsak idegesítően hat, ő pont akkor, abban a szent pillanatban vette le mindig (mert mindig levette) a kesztyűjét. A dolog jelentőségét nem kell hosszasan ecsetelni. A háttérben zajló világtörténelmi folyamatok merő ostobaságok ehhez képest. Nem érdekel a SALT 2 megállapodás, ha volt ilyen egyáltalán, semmilyen meg nem történt reformmozgalom, és lebonthatják a kínai nagy falat, vagy bármelyik másikat, amelyiket jobb lett volna fel sem építeni, A forradalmakra is csak az ártatlanok értelmetlenül elfolyt vére miatt emlékezünk egyetlen pillanatig. A világbirodalmak omoljanak össze, az a dolguk, ez fennállásuk értelme és végső célja. A kis országok pedig nyerjék vissza szuverenitásukat vagy veszítsék el. A történelemnek nincs semmi hasznavehető tanulsága. Inkább leírom, hogyan ragadtunk Sztregován hármásban, amikor már éppen nem Hollandiából igyekeztünk hazafelé.

Amikor szóba jött, hogy kimehetünk Hollandiába, senki sem ellenkezett, gyorsan megegyeztünk. Ahhoz viszont, hogy rábeszéljem őket, jöjjenek vissza velem Sztregovára, nagy köröket kellett futnom. Hímeztek-hámoztak, mellébeszéltek, de felmerült egy visszautasíthatatlan érv. Sztregován akkoriban egy kis fogászati múzeum működött a kastélyban.

– Micsoda? – kérdezett vissza Vallach.

– Fogászati múzeum. Igen. Fogók, fogorvosi szék, ilyesmi.

Ez hatott. Adorján persze nem bízott bennem, rákérdezett máshol, csak utána mondott igent. Vallach szemei előtt megelevenedtek a hajnali reménytelen buszpályaudvarok, az ihletetlen szívott cigaretták, zaccos pótkávé-különlegességek. Csecsemőnyál csordult a szája szélén, és ragaszkodott hozzá, hogy az egész buszozást ő számolja ki. Minden rendben lesz, jövünk-megyünk, megjárjuk egy nap alatt.

Két vagy három átszállással, és egy kellemes, de hosszan elnyúló sétával el is értünk Sztregovára. Vallach magabiztosan mosolygott. Nem szimatoltunk veszélyt, mert semmi okunk nem volt rá. Semmi az ég adta világon, leszámítva azt, hogy éppenséggel keddi napon szántuk rá magunkat az utazásra. Hát igen, kedden. A múzeum zárva. A kedd, ezt tudnom kellett volna, nem a mi napunk. Kedd volt akkor is, amikor a Pere Ubu lemezt megszereztem (megannyi fondorlat, áldozat árán és némi nemtörődomség segítségével, és bizony dacolva bizonyos veszélyekkel) és éppen úgy, ahogy Sztregován sem tudtam, mit csináljak, akkor is tanácstalanul vakargattam a fejem. Kivel fogom meghallgatni? Mert egyedül nem az igazi. Opálos leveseskanál színe volt annak a keddnek is. Ez feltűnt, de nem tudtam, mire vélni. A lemezzel végül felmentem K.-hoz, aki a pályaudvar mellett lakott, és nagyon tetszett, mert nagyon szép volt. A B oldal első számánál elérkezettnek láttam az időt, hogy megcsókoljam, de elég egyértelműen elküldött a francba. A lemez megkarcolódott, aztán a konyhájuk ablakában cigiztünk órákon át, néztük a vonatokat, ami nem különösebben jó időtöltés. Ugyanaz a szürkület, ugyanaz a nehéz, telt kopás a fényeken, november, valami olyan kezdődő nagy hideg, ami a születésemtől fogva a részem volt, mint mindenkinek, aki errefelé jött a világra, és mire elkezdtek nőni a fogai,

még mindig nem látott ragyogó napot. Vagy az a kedd, amikor Vallach sorozásra ment, ami már önmagában is vészjósló volt. Nem is annyira a sorozás ténye, hanem így együtt: a sorozás és Vallach. A vége az lett, hogy majdnem letartóztattak mindenkit, akinek csak kiejtette a nevét a sorozóbizottság előtt. Ott rontotta el, hogy a végsőkig ragaszkodott az elképzeléséhez, hogy partizán szeretne lenni. A végén még megnyugtatta a meglepetésektől már elszokott tisztákat: „ha most nem aktuális, én tudok várni, uraim”. Vagy az a kedd, amikor jó ötletnek tűnt éjszaka feltörni a víztározó zsilipfelépítményéhez vezető kaput, hogy a betontorony tetejéről ugráljunk a tóba. Vagy az a kedd. Mindegy. Sok volt a rovásán. Tudnom kellett volna.

Jobbra befordultunk a kastély saroktoronyszerű kiszögelésénél a hátsó udvar felé. Odahajoltam a sötét ablakhoz: egy fogákszékét láttam, az asztalon néhány fogót. A következő ablak mögött Balassi Bálint jól ismert pufók arcéle villant. Erről eszembe jutott, hogy „te vagy szál kópiám, te vagy éles szablyám, jó lovam hamarsága”, mert úgy alakult, hogy aznap, igaz tévedésből, már megjártuk Kékkőt, és úgy dőnögtek ezek a szavak a fejemben, mint méhek a kaptárban. Igaz, csak tavaszszal és jó, de legalábbis javuló időben, tehát semmiképpen sem most, de egy kaptárnak a fejemben megvan az a szent joga, hogy állandóan tavaszi rebbenő jóidőben dőnögjenek benne a méhek.

Vallach és Adorján mögöttem várahoztak. Fáztak, és még nem értették meg, hogy ezt a hideget csak fűtött kályhával, melegebb ruhákkal lehet elűzni, tornagyakorlatokkal nem. Valamelyikük vékony hangon megszólalt: „Jó kis szalonnasütő hely.” Visszafordultam, engem néztek még mindig, mintha egy tábla lennék, és rám lenne írva, kinek és miért és mikor és hol kell lennie.

(Hogyan jussunk haza)

– Vlissingenbe még mindenképpen el kell mennünk – kezdett bele, pontosabban ismételte el sokadszorra Vallach, mint aki nem akar, vagy nem tud beletörődni abba, hogy másnap dolgoznia kell, bár még azt sem tudja, hogyan jut aznap haza. Az üres piac néptelen bódésorán az egyetlen nyitva talált lacikonyhaszerű büfé vagy büfészerű italbolt félig lehunyt szemű ablaka előtt megpróbálta megfogni jobb kezével a forró zsírban tocsogó véres hurkát. Égette az ujjait, csak egy-egy pillanatra tudta felkapni. Képtelen volt még beleharapni, maradt ideje beszélni. A buszmenetrendet mondta fel korábban, ehhez fűzte szakszerű (csak vallachi értelemben szakszerű) kommentárjait. A buszmenetrend igen hatásos fegyver, ha megfelelő időben magunk ellen fordítjuk.

– Azt hallottam, hogy télen egészen különös a tengerpartja, és a téli tenger kifejezetten jót tesz a vesebetegeknek. Sőt, a fogszuvasodás ellen is nagyon hatásos. Nem kell vonatozni vagy buszozni, stoppal is mehetnénk. – Ujjai közül a papírtálcára visszajejtett hurka egy bizonyítást nem igénylő ősi bölcsesség illusztrációjának tűnt. A zsírfoltok mindig egészen kerek evidenciák (papírtálcán különösképpen),

a hurkát felkapni kész ujjak pedig a világegyetem legfontosabb mértékegységének az elemi egységét jelölik. Ezzel ő volt a leginkább tisztában, ebből nyerte meglepő magabiztosságát, jóllehet mentegetőznie kellett volna a buszmenetrend miatt. – Ez pedig onnét jutott eszembe, hogy bolond ember az, aki a buszmenetrendekre bízta magát. – Biztatóan nézett ránk, majd még hozzátette, mintha éppen abban a pillanatban vette volna észre. – Miért nincs itt senki rajtunk kívül?

El kellett volna küldeni a jó francba. Válogatott szitkokat a fejéhez vágni. Talán egy kicsit meg is lehetett volna rugdosni. Csak az odautat számolta ki percre pontosan, arra, hogyan jutunk haza, nem gondolt. A múzeum zárva, busz már nincs. Mégis ő beszélt.

– Tudjátok ti egyáltalán, mi az, hogy neurodegeneráció?

Csodálkozva figyeltük. Nem voltunk benne biztosak, hogy témát váltott. Adorján végre ki tudott nyögni pár értelmes szót.

– Nem az, amikor valaki nem tudja megkülönböztetni a hétközi és a hétvégi járatokat?

Vallach csalódottnak látszott. Átitatta azonban a csalódottságát az elmaradhatatlan vallachi felsőbbrendűség, azaz vegytiszta értetlenkedés afölött, hogy tényleg mindenki ennyire hülye körülötte.

– Végül mindig teljesen egyedül maradsz. – Motyogta, miközben azon gondolkodott, hogy fűzzön-e ehhez további magyarázatokat. Szeretett tanítani, hát folytatta.

– És tudod, miért? Mert ennyire nem tudjátok magatokat jól érezni. Semminek nem tudtok örülni. Sosem jó az, ami van. Nem vesztek észre semmit. Mihez lehet veletek kezdeni egyáltalán?!

Megvető pillantást vetett felénk. Köpni akart, köpni ránk, de még csak azt sem, még azt sem érdemeltük ki. Ez pedig a legmélyebb megvetés, a megvetés mögött némi mézes-mázos nosztalgia, inkább a nosztalgia utáni vágy. Ezért folytatta.

– Azt hittem ezen már túlléptünk. – Kozmikus csend. Egymást néztük kedvetlenül.

– Basszátok meg – tette hozzá végül felemelő dallamossággal.

Vegyük azért sorra, hogy mindezek a szavak, mit jelentettek egészen pontosan Vallachnál.

„Nem tudjátok magatokat jól érezni.” Szegeden majdnem egy teljes napot gubbasztottunk a Rendőrkapitányság előtt a járdaszegélyen, mire kiengedték. Ránk esteledett. Éjfél el kellett hagynia a várost. Tizenegy húszkor indult egy vonat. Kikísértük a pályaudvarra, de nem vett jegyet, hanem átsétált a tér másik oldalán mindig nyitva álló étterembe. Még a kapitányságon megtudta, hogy ott a legolcsóbb a bableves. Megevett három tányérral, aztán megivott pár sört. A zárás előtt kért még egy fröccsöt. Jóval elmúlt éjfél, mire felállt az asztal mellől. Négyen-öten figyeltük közletről, mi lesz. Mindenki nagyon ideges volt. Úgy éreztük, hogy amint éjfél üt a toronyóra, hatalmas gumibotok kezdenek hullani az égből. Vallach röhögött rajtunk, és azt mondta, hogy.

„Semminek nem tudtok örülni.” Semmiképpen nem akartunk Bánkra menni, irtózott minden porcikánk az úttól, de azt is tudtuk, ha nem megyünk, nagyon pórul járunk. Nem volt kibúvó. Beültünk a romlott kiskocsiba, felsívított a megkínzott, öreg motor, és elindultunk hát Bánkra. Az első útkereszteződésben belénk szállt egy farmotoros Skoda. A jobb első kerék kitörött, a motor kimozdult a helyéről. Remegett a lábunk, éppen hogy túléltek. Ha egy ütemmel később csapódik be, átgyalogol az utastéren a farmotorjával. Kurvaanyázódtunk keservesen. Mentő, rendőrautó, Bánk már szóba sem jött. Vallach röhögött, és azt mondta, hogy.

„Nem vesztek észre semmit.” Kimentünk Prágába a nagy Turner-kiállításra. Vallach nagyon akarta látni, akkoriban ugyanis azt gondolta, hogy világhírű festő lesz. Elakadt a szavunk, nem is az olajképek, hanem a nagy akvarellek előtt. Vallach unottan sétafikált a képek között. Azt mormogta, hogy nem erre gondolt. Mégis türelmesen kivárta, amíg végignézünk mindent alaposan. Amikor befejeztük, felderült az arca, és azt mondta, hogy menjünk, igyunk egy fröccsöt. Itt? – kérdeztük értetlenkedve. Hol? A múzeumban? Nahát erre jegyezte meg azt, hogy.

„Mihez lehet veletek kezdeni.” K. házát majdnem elmosta egy felhőszakadás. Minket hívott, hogy segítsünk. Körbeárkoltuk az egész házat, a tetőt kijavítottuk, a csatornát kitisztítottuk, a fáskamrát és más hasznavehetetlen épületrészeket szétvertük és felhasogattuk, a kályhát újra raktuk, a gerendákat lefestettük, az ajtót kicseréltük, a kutyát elzavartuk, a szomszédot leitattuk, a cigányokkal összebarátkoztunk. Vallach unatkozott, nem volt nagy kedve részt venni semmiben. Bridzselni szeretett volna. Senki nem jelentkezett, és nem csupán azért, mert nem voltunk egészen pontosan tisztában a bridzs szabályaival. Erre mondta keserűen azt, hogy.

Jól emlékeztünk ezekre az esetekre, ezért ezúttal inkább nem mondtunk semmit, csak morgolódva kikocogtunk a buszmegállóba, bár abban már biztosak lehettünk, hogy nincs ott semmi dolgunk. Ma már nem jön több busz. Olyan biztosan nem, ami arra megy, amerre nekünk kellene. Csak hát, amikor Vallach utoljára belelovalta magát ebbe a gondolatba (hogy nem tudunk örülni semminek, ami VAN), egy hétig rostokoltunk Timnél, és először éreztem azt, hogy Tim már nagyon szeretné, ha elmennénk. Vallach egész nap talpon volt, igaz, jobbára a konyhában, és kínai édes-savanyú levest, esetleg hagymaszószot főzetett Timmel vagy bárkivel, aki éppen arra járt. Délután elment Eline-nel kutyát sétáltatni, és minden alkalommal meghívatta magát egy kávéra és egy sörre. Vacsora előtt jólesik. Mindezt úgy, hogy nem tudott hollandul vagy angolul, németül is csak négy szót: leves, kutya, sör, kávé. És megtanulta még azt a további négyet, hogy „vacsora”, „előtt”, „jól”, „esik”. Később azt a kifejezést, hogy „jólesik”. Aztán egyszer csak eszébe jutott, hogy tényleg ő tette el az útleveleinket, megkereste, elővette, és mehettünk haza. Talán ezúttal is így lesz.

– Csobánszky dolgozik már? Horpácson. Vagy még nem vették fel? – Elgondolkozott egy pillanatra, mint aki tényleg tisztázni szeretné, hol dolgozik Csobánszky. Félrefordult, pont abba az irányba, ahol három vagy négy ijedt liba sétált be a képbe szí-

gorú harci alakzatban. Vallachnak való téma, első renden bizonyosan látomásként értelmezné, másodsorban azonban tanárian kiszámolná, hogy ha az Ipolytól egyes vonalat húzunk az ólakig, hol keresztezzük a piacot. Igen, pont ott, ahol a libák topogtak. De ezúttal Csobánszky horpácsi hivatalviselése nagyobb súllyal esett a latba mindennél, bármilyen libalátomásnál és libageometriánál. Tovább morfondírozott Csobánszky. – Talán még nem, bár jó lenne tudni. Mert...

Nem értettük, miért olyan fontos pont most, pont itt, hogy mi van Csobánszkyval. Hirtelen nem is tudtuk ezt tisztázni, egyrészt azért, mert Adorjánt és engem nem érdekelt a dolog, másrészt Vallach tragikusan elénk tárt egy legalább annyira megrázó erejű problémát: elfogyott a gyufánk. Adorján eleve nem dohányzott, amit Vallach sosem tudott neki megbocsátani, én abban bíztam, hogy Vallach mindig hoz magával mindenből jó sokat, mert alapvetően elég kényelmes alak. De most mégsem. Egy perccel korábban ellobbantotta az utolsó szál gyufánkat. Vissza kellett mennünk az egyetlen nyitva tartó piaci lacikonyhához, ami, mint kiderült, időközben bezárt. Vallach könyörgőre fogta, hát kinyitották újra. – Gyufánk nincs – mondta a legnéibb néni, akit valaha is láttunk, és egy műanyag gázgyújtóra mutatott. Nem véletlenül volt azonban nagyon-nagyon néni, segített természetesen. Vallach lehúzta a kesztyűjét és a gázlángról meggyújtotta a cigarettáját.

A szemembe fújta a füstöt, és ott folytatta, ahol abbahagyta, ha abbahagyta egyáltalán.

– Van egyébként egy elméletem erről az egészről. Fogfájásról, tejútról, buszmenetrendről...

Adorjánt nem érdekelték az elméletek, megkocogtatta a bódé ablaka mellé kitűzött itallapot.

– Egy korona a sör.

Előbányásztam egy marék aprót a zsebemből, átnyújtottam Adorjánnak, és békülékenyen odavettem Vallachnak:

– Igazad van, nem busszal kellett volna nekivágni. – Vallach először talán azt mérlegelte, milyen büntetést érdemelnék defetizmusért, aztán inkább legyintett. Hozzám lépett, átkarolta a vállam, és ugyanolyan hittel folytatta.

– Tudod mikor sütöttem utoljára igazán jó szalonnát? – És persze elmondta. Mindent elmondott. Az elméletéről megfeledezett, de az is lehet, hogy ez volt az elmélete. Tudományos szalonnasütés, ami kiségit minket a bajból. Amíg beszélt, le sétáltunk a piac túlsó végébe, és itt találtunk egy Kioszkot, ahol lehetett rágót is, gyufát is venni. Vallachnál azonban nem volt pénz. Megnéztem, nekem mennyi maradt. Odaadtam a nagy részét, amit Vallach rögtön továbbadott a boltosnak, aki elélt mindent, amit kért. Vallach lehúzta a kesztyűjét és besöpörte szerzeményeit a zsebeibe.

Adorján a bódésornál maradt, rákönyökölt a pultra, és két mutatóujjával verni kezdte annak a zenének a ritmusát, ami kiszűrődött az apró ablakon. Valamivel

jobban dobolt, mint a rádióban hallható zenekar dobosa. Sztregován a piacon még nem tudta, hogy pár év múlva bizarr szektába keveredik, és felhagy mindennel, amit addig, tehát még ott Sztregován is, szeretett. A dobolással is. Valami már mocorgott benne, legalábbis az állandósult, tisztára sepert, vagy inkább kíméletlenül üres, néma mosolya talán ezt előtélézte. Persze azt sem sejtette, hogy később, a szektás világon túl, majd mégis a dobtudásából fog megélni. Amellett, hogy egy kínai lányba lesz szerelmes, és belevág egy reménytelen hajóépítésbe, és meglegyinti a gondolat, hogy a test romlása és a bölcsesség növekedése között mégis csak van összefüggés, és rövid ideig egy saját maga által készített minden igényt kielégítő sátorban él, és egyetlen találkozásunkkor nemet mond arra, hogy üljünk le egy fél órásckát beszélgetni, és többször is business classon utazik Amszterdamba, és kizárólag hófehér nadrágot visel, és eltöri a bal karját, de teljesen rendbe jön, és talán pontosan ezért, de az biztos, hogy mindezek mellett és ellenére: újra dobolni fog. Az egyetlen dolog, amit már ott, Sztregován is sejtethetett, és mi sem tartottuk lehetetlennek, az volt, hogy Tim és Eline lesz majd a megmentő. Ők szereznek neki új felszerelést. Használtnak persze, de a legjobb minőségű dobokat. Ezt már akkor is tervezgették. Adorján mindenképpen, de talán Eline-nek is megfordult a fejében. Lebegett ez a lehetőség több tucat másik között, az tehát, hogy Hollandiából hoz minőségi cuccot, de csak szűk tíz évvel később valósult meg, igaz, éppen a legjobbkor. A több tucat lehetőség közül gyakorlatilag egyetlenként.

A legnagyobb gondunk Sztregován azonban éppenséggel az volt, hogy nem jött a busz, autó nem járt erre, vasút csak a folyó túloldalán. Nem tudtuk, mit tegyünk. A gyufavásárlás sorsfordító, fejedelmi gesztussá emelkedett ebben a visszhangos és üres tétlenségben, különösen úgy, hogy rágógumit is vásároltunk mellé. Ugyanezt éreztük, amikor megérkeztünk Timék háza elé, de még nem nyitott ajtót. Tudtuk is meg nem is, hogy hol vagyunk. Miért, minek, kivel. De leginkább nem voltunk sehol.

Vallach közben behajolt a bódé ablakán, és a bezárt büfé legnényibb nénijétől tej helyett fröccsért rimánkodott. Ebben nagy volt. Fröccsért rimánkodni, kiénekelni még egy kisfröccsöt a legzordabb csaposból, fröccsre váltani minden felhalmozott bizalmi tőkét: szinte csak ezért élt. És természetesen ezt a programpontot sosem hagyta ki, bárhova is keveredett. A fegyelmi tárgyalás szünetében (mert szinte minden iskolából és munkahelyről fegyelmi úton rúgták ki), határátkelőhelyen (mert egy ország kevésnek bizonyult higanymozgása és rebbenő tudata befogadására), könyvtárakban (mert mindig is szükségét érezte, hogy szilárd, kialakult szokásokkal rendelkező kifinomult intézmények szokásrendjét feldúlja), és a legkülönbözőbb felvételiken, elbeszélgetéseken, várótermekben, szobasarkokban.

Pár éve felhívott megint, meglátogattam. Vittem egy palack bort, nehogy gond legyen a fröccsel. A főváros legzajosabb külvárosában élt, azt mondta a telefonba, hogy munkaközvetítéssel foglalkozik. Ez Vallachnál azt jelentette, hogy minden nap elsétált a legközelebbi újságoshoz, vett egy hirdetési újságot, aztán hazasétált, fel-

ütötte a munkát kínál résznel, majd megpróbálta az itt található hirdetéseket összeegyeztetni a munkát keres hirdetésekkel. Ha sikerült, felvette a telefont. Az internet, gondolom, tönkretette az üzletet, ha ment egyáltalán. Mindenesetre amikor meglátogattam, rendelt egy pizzát. Egyetlen egyet, de azt is csak azért, hogy rábeszélje a futárt, hozzon neki néhány sört. Amikor rákérdeztem a fröccsre, úgy tett, mint aki nem érti, miről beszélek.

Vallach úgy kért nagyon egyszerűen megvalósítható dolgokat, hogy rögtön arra kellett gondolni: ez lehetetlen, kész katasztrófa. És persze úgy kért lehetetlent, hogy fel sem merült, ne az legyen a következő lépés. Leginkább mégis az maradt meg belőle mindenkiben, hogy értetlenkedik. Nem csak úgy tett, valóban nem értette, miért olyan hülye az emberiség körülötte.

Egy darabig ápolóként dolgozott a városszéli kórházban, miután a dolgozók esti iskolájában az érettségi-előkészítőn összeveszett tanárával az emberré válás folyamatán (a darwinizmust elavultnak tartotta), így már nem kellett készülnie sem az érettségire, sem az egyetemi felvételre, a figuránsi munkát pedig túl strapásnak ítélte a földmérőknél, ahol elhelyezkedett akkoriban minden ismerősöm. Nem szeretett gyalogolni, érthető. A kórházi kulisszák mögötti életbe viszont nagy kedvvel vetette bele magát. Minden érdekelte: az ételmaradékok sorsától kezdve az örültek szexuális életéig. És sajnos órákon keresztül tudott ezekről beszélni.

Amikor utánam sétált a buszmegállóba kesernyés fröccsszagba burkolózva, a gyomrát fogta kesztyűs kezével, s láthatóan éppen bele akart kezdeni egy hamisítatlan vallachi betegség-monológba. Ezekben a monológokban ismerősnek tűnhettek ugyan az emberi test egyes szervei, de egészen más feladatokat láttak el, mint amit eddig tudtunk vagy sejtettünk róluk, és nagyon is különös összefüggésben álltak egymással. Az természetes, hogy a tüdőre jótékonyan hat a dohányzás, de helyes légzéssel például orvosolható a székrekedés. Az epénkre viszont semmi szükség, evolúciós melléktermék csupán. Lehet, hogy pár ezer éve még jó volt valamire, azok az idők azonban már elmúltak. Vallachot a kórházi működése során egyedül az orvoslás nem érintette meg. Lesből támadtam, csapdába akartam ejteni, mielőtt még kinyitja a száját.

– Na most az úgy volt, hogy amikor odakerültem a kórházba, már úgy értem, dolgozni, a mandulaműtéteken a kivett mandulákat a műtőasztal melletti lavórba dobálták, nem viccelek, tényleg, egy lavórba, és képzeld el, az első hónapban semmi más dolgom nem volt, csak vissza kellett dobálnom a padlóról a lavórba azokat, amiket mellédobták, aztán nem nagyon akadt más meló, ezért direkt mellé dobták mindegyiket. – Vallach csendben hallgatott, bár mutatni próbálta, mennyire unatkozik. Végül gyilkos hangsúlyokkal megszólalt.

– Ez az én sztorim.

– Igen – hagytam rá. – Csak éppen kipróbáltam, milyen az, ha én mondom el, nem te. – Alig hallhatóvá halkítottam a hangom, a szél csendjével azonos frekvenciára. – Ezredszer.

– Szar. Tök hiteltelen volt. Érződött, hogy nem te csináltad. Fogalmad sincs milyen a tapintása a frissen kivett mandulának. – Vallachon viszont nagyon látszott, hogy tényleg tudja, milyen a tapintása a frissen kivett mandulának, és ezt minden pillanatban érezte is. Meglepetésemre nem forszírozta a dolgot, nem mondta el ő is, persze jóval részletesebben a mandulaműtéteket. Témát váltott elfelhősödött tekintettel.

– Azt hiszem, Csobánszky ma kezdett dolgozni.

Gyűlt bennem az indulat, hogy rövid úton elküldjem Vallachot Csobánszkyba. Mert ha eddig nagyon is vallachosan alakult a napunk, az ő szája íze szerint, az ő szellemének ködös lebegésében, nem szerettem volna, ha a továbbiakban csobánszkyba fordulnak az események. Határozottan fenyegetőnek tűnt ez a lehetőség, bár Vallach szerint nem maradt más esélyünk.

Vallach teljesen nyugodtan nézett hideg halszemével, nem szólt semmit, de úgy éreztem, tudom, mire gondol. Arra, hogy nem érhetünk haza sem fél tízre, sem fél kilencre. Megerősítette félelmeimet, hogy Vallachot élettelen nyugalom szállta meg. Ismét szoborszerűen mozdulatlan maradt. Legjobb lenne, gondoltam keserűen, ha valóban szobor lenne, sőt, olyan szobor, amiből hiányzik ez meg az. Néhány testrész. Például egy karja – nem ritkaság. Vagy az orra, és persze az sem lenne utolsó, ha az ágyékát törték volna le. Adorján sehol. Elszívárgott valamerre. Még nem tűnt föl az autó, aminek a hátsó ablakából visszanéz ránk. Remélem, észrevesz minket, az utolsó pillanatban majd eszébe jutunk.

– Szóval tényleg fogalmad sincs róla, mi az a neurodegeneráció?

Vallach, ha már úgy sincs semmi dolgunk, ha már úgysem tudunk semmit tenni, legalább beszélgetni szeretett volna. Én nem. Egyre rosszabbul éreztem magam. Áramütés. Hideg vízben szétázott kalmopyrin. Fejtetőre visszarántott átizzadt mez.

Lassan beesteledett. A legnényebb néni férje is megjelent, a legkevésbé sem bácsi bácsi. Adidas melegítő, sportcipő, zsebre dugott kéz. Nem tudta mire vélni, hogy az asszony még nem ért haza, jöllehet aznap nincs piac, minden zárva. Biciklivel jött, de nem ült fel rá, fél kézzel irányította maga mellett a bringát, mintha csak sétáltatná. Amikor a felesége elmondott mindent, bólintott, sajnálkozó tekintetét biztatóan ránk emelte. Megyünk, megyünk már. Vallach furcsa, ismeretlen, fenyegető kedvetlensége valamivel még meggyőzőbbé tette a kezdődő szürkületet, és így minden, tényleg minden a vliissingeni tengerpartra emlékeztetett. Nem jártunk ugyan még ott, de biztosra vettem, hogy a bódésor mögött valahol a tenger csapkodja megállíthatatlanul a partot. Talán azért, mert akkor határoztam el, hogy nem megyek el soha Vliissingenbe. Úgy értettem: Vallachhal biztos nem. Vallach is erre vagy valami ilyesmire gondolhatott, mert olyan arcot vágott, mint akinek éppen nagyon jó hatással van a veséjére a kora esti hűvös szél. Fogaiban a szuvalk is visszavonulót fújtak. Még pár óra várakozás, és én is meg fogom kérdezni, hogy mi van Csobánszkyval? Ma kezdett dolgozni tényleg? Sőt, ha majd megtudjuk Csobánszkyról,

pontosabban Csobánszky munkakezdéséről az igazat, őszinte öröm tölt majd el. Ujjongani fogok, és végre végtelen nyugalom telepszik majd rám.

Végül nem volt rá szükség, hogy teljesen megőrüljek. Jó fél órával azután, hogy Vallah megnémult, befordult a térre egy autó. Tim és Eline ült benne. Tim vezetett, Eline az első ülésről integetett. Csobánszky a hátsó ülésen heverészett. Homályosan felrémlt, hogy beszéltek erről. Nem tisztáztuk az időpontokat, de volt róla szó, hogy meglátogatnak, és viszonzozhatjuk vendégszeretetüket. Azt ígérték, egyszer megnézik ők is, hol élünk mi. Éppen a legjobbkor. Nem találtak meg minket, de összeakadtak Csobánszkyval, aki éppen új munkahelyéről hazafelé tartott. Adorjánt látták meg először a kastély mellett, ő igazította útba őket, merre keressenek minket. Vallah úgy szállt be az autóba, mintha eleve így lett volna megbeszélve. Én, ahogy már az lenni szokott, nem tudtam elmondani, mennyire örülök, hogy itt vannak, hogy értünk jöttek, még akkor is, ha nem értünk jöttek, szóval, hogy milyen jó látni őket. Vallah persze azonnal kombinálni kezdett. Ha már így alakult – mondta hittel –, ne menjünk azonnal haza. Minek is mennénk!

Hülye vagy – állította le gyorsan Csobánszkyt, aki megemlítette, hogy jön a Stécé a Béese ellen. Csobánszky szerint ez legalábbis megfontolandó indok a gyors hazatérésre. Kit érdekel? Csobánszkyt egyébként is kitesszük a szomszéd faluban, a folyó túloldalán. Eleve sokan vagyunk, nem férünk el kényelmesen az autóban. Aztán mehetünk tovább, nem érdemes leragadni a legkézenfekvőbb céloknál. Plachy Borit persze nem említette, de szóba jött azért Mohora, ki tudja, miért, a szécsényi ferencesek, Kistapolcsány, és végeredményben nem tartotta volna lehetetlennek, hogy meg sem állunk a vlissingeni tengerpartig. Magától értetődően tiltakoztunk, pedig ha nem lennénk olyan elszomorítóan és csodálatosan hülyék, ebben mindenki, igenis: magától értetődően egyet kellett volna, hogy értsen. Nem értette, mi bajunk ezzel. Az északi tengerpartok szélben, hullámvásban, homokpadokkal... Ebbe beleegyezhetünk és belenyugodhattunk volna – ha már az autóban ülünk, és bekapcsolták a fűtést. És igen, és tényleg, bármilyen örültség is, nem kellett volna sok hozzá, hogy beleegyezzünk. Vlissingen? Igen! Tengerpart? Még inkább. Hátunk mögött a város, előttünk a tenger. Bóják, hálók, kötelek, napernyőromok, és a tengerparti homok az erősödő szélben. Ebben gyorsan kiegyeztünk volna. Legközelebb ott állunk meg, egy nagy levegővel tíz-tizenkét óra száguldás. Az elgémberedett tagjainkat csak Vlissingen homokos tengerpartján mozgatjuk meg. Eline kiül a partra, és dinnyét eszeget, amit egy kétségbeejtően steril nagyáruház megmagyarázhatatlanul dús zöldséges standján vásárolt méregdrágán. Mi ugye nem hoztunk fürdőruhát, semmit, amit ilyenkor strandon fel lehet venni. Kicsit céltalanul lődörgünk a dűnéken. Ahhoz, hogy mezítláb sétálgassunk, hideg van, a cipőnk viszont teli meggy homokkal. Azon morfondírozunk, honnan van ezeknek pénzük görögdinnyére, amikor egyébként nincs pénzük. Vallah eltűnt pár percre, amit abból veszünk észre, hogy éppen jön vissza diadalittasan, pohárral a kezében. Nyitva van egy étterem az első

házsor tövében. Nem volt egyszerű, de elmagyarázta, mi is az a fröccs. Csak sajnós nagyon drága, drágább, mint a görögdinnye, ezért csak egyet hozott. Az meg sem fordul a fejében, hogy körbekínálja, hiszen csak egy éppenséges kisfröccs. Elégedett azért. – Az egoizmus elégedetté tesz – magyarázza nekünk, hülyegyerekeknek. Szóval valahogy így lenne Vlissingenben a tengerparton. Volt ebben valami felemelő. Ebben a vallachi elgondolásban. De az ilyen pár másodperces révületek, amelyeket bizonyos vallachi elgondolások váltanak ki, rendszerint gyorsan elmúlnak. Mert a vallachi elgondolásokat ugyan néha átlengi a nagyszerűség, de sosem valósulnak meg. A vallachi elgondolások mögött mindig Vallach áll, aki önmagában a biztosíték arra, hogy amit felajánl, az nincs. Nem tervről van szó, mert a terveit megtartja magának, és azok talán megvalósulnak. Nem tudhatjuk biztosan, mert a terveit nem ismerjük. Mi csak a vallachi elgondolásokat ismerjük, csak a kimondott vallachi elgondolásokkal foglalkozhatunk, amelyek tehát nem tervek, és ezek néha jók, néha rosszak, de mindig, kivétel nélkül mindig, nyom nélkül elenyésznek.

Sztregován is így történt. És nem csupán azért, mert Tim és Eline csak most érkezett és nem akartak azonnal visszaindulni. Vagy mert Eline nem szereti Vlissingent, esetleg a dinnyét. Vagy mert nem volt elég benzin a tankban. Vagy mert lejárt Tim jogosítványa. Vagy mert nem tudták az utat. Vagy mert bezárt a tenger. Vagy mert tényleg maradni akartak, mert úgy döntöttek, hosszabb időt töltenek nálunk. Vagy mert Vallach meggondolta magát. Vagy mert végül is sikerült meggyőzni arról, hogy ez örültség.

Nem. Nem ezért.

A helyzet az volt, hogy Tim és Eline sajnós baromira nem fordult be Sztregóvára semmilyen autóval. Nem jártak erre, és persze nem ismerték Csobánszkyt, akit csak Vallach ismert igazán, mi csak látásból, és ha nem is teljesen tudatosan, de azért, ha lehetett, elkerültük. Este nyolcra az is félreérthetetlenül bebizonyosodott, hogy Csobánszky munkakezdése tényleg nincs összefüggésben azzal, hogy haza tudunk-e jutni még aznap. Tim és Eline halovány képe is szertefoszlott addig. Ha jobban belegondolok, azóta sem láttam őket. (Adorján bátyja kijár hozzájuk. Ő mesélte, amíg még találkoztunk néha, hogy Vallachot sűrűn emlegették. Kérdezték, hogy van, mit csinál, de ő nem nagyon tudott mit válaszolni.) Este kilencre már talán Vallach fejében sem létezett a kapcsolat Csobánszky és az utazás között. Azért gondolom ezt, mert kilenc után már nem volt különösebb átütő erő az érvelésében. Csobánszky megbízhatatlanságáról beszélt. Ez persze nem jelenti azt, hogy Csobánszky ne állt volna munkába aznap. Még kevésbé azt, hogy a munkába állása és a hazajutásunk között valóban nem volt összefüggés. Egyszerűen nem derült rá fény. Ez volt Vallach utolsó érve.

Nem maradt más lehetőség, a legkisebb veszteségekkel járó megoldást választottam. Annak ellenére, hogy tudtam, nem jó megoldás. Hátba veregettem Vallachot. Nincs semmi baj, Vallach! Tényleg! Ekkor már valóban meg voltam erről győződve.

Nem érdekes, hogy nincs busz hazafelé. Nem tehetett róla. Tízkor az utolsó busszal elmentünk az ellenkező irányba, Losoncra, majd tovább Fülekre. Onnét valahogy átkeveredünk Tarjánba, ha máshogy nem megy, átgyalogolunk, aztán irány haza. Mindegy. Kiderült, hogy Vallachnál van még egy kis pénz, amit a Kioszkban ugyan nem talált meg, de most igen. Igaz, nem kellett sokáig keresgélnie, mert a kabátja zsebében lapult, közvetlenül az igazolványai mellett. Mindegy. Zötyögtünk a sötét buszon, Vallach térdére helyezte a levetett kesztyűit, ezzel jelezte, hogy még nem tartja lezártnak ezt a napot. Közvetlenül az ajtó mellett maradt csak hely, így ömlött a nedves hideg a lábunkra. Az ablak mögötti világ teljesen eltűnt a mindent elborító sötétben. Ilyenkor szokott az következni, hogy elnyom az álom, és nem szállunk le Losoncon a füleki buszhoz. Ebben az esetben azonban erről szó sem lehetett. Vallachot ugyanis megint elragadta a tökéletesen indokolatlan lelkesültség. Pusztító optimizmusa. Végre kimozdultak a dolgok romlott bénultságukból, megmozdultunk mi is, lehet sodródni, zuhanni, ki tudja hová. Azt ecsetelte, hogy milyen jobbnál jobb, finomabbnál finomabb italokra (és persze, ha éhesek leszünk: ételekre) fog meghívni, ha majd megérkezünk. Hát persze. Ha megérkezünk. Nem figyeltem hosszadalmas fejtegetéseire, arra gondoltam, hogy Vallachot el kellene végre helyezni egy nyugodt és biztonságosan elzárt intézetben. Mehetne vele Csobánszky is. Akár úgy is, hogy ott dolgozik. Egy intézet, egy otthon. Egy otthonszerű intézet, amit, ennyit azért adjunk Vallachnak és az elgondolásainak, egy nagy íróról nevezzenek el. Valakiről, aki, ha nem is pont Sztregováról, de azért erről a környékről származott.